

Sygn. akt I C 705/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Ewa Ligoń-Krawczyk

Protokolant: Katarzyna Maciaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. D., A. B., A. G., D. K., B. G., R. K., M. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)

o zapłatę

1. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz E. D. kwotę 1.068.419 (jeden milion sześćdziesiąt osiem tysięcy czterysta dziewiętnaście) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
2. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz A. B. kwotę 1.068.419 (jeden milion sześćdziesiąt osiem tysięcy czterysta dziewiętnaście) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
3. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz A. G. kwotę 712.279 (siedemset dwanaście dwieście siedemdziesiąt dziewięć) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
4. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz D. K. kwotę 712.279 (siedemset dwanaście dwieście siedemdziesiąt dziewięć) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
5. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz B. G. kwotę 712.279 (siedemset dwanaście dwieście siedemdziesiąt dziewięć) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
6. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz R. K. kwotę 1.168.583 (jeden milion sto sześćdziesiąt osiem tysięcy pięćset osiemdziesiąt trzy) złote wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,
7. zasądza od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz M. Z. kwotę 194.763 (sto dziewięćdziesiąt cztery tysiące siedemset sześćdziesiąt trzy) złote wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty,

8. ustala, że powodowie wygrali proces w 100% i pozostawia rozliczenie kosztów referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku.

Sygn. akt I C 705/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 lipca 2014 roku powodowie E. D., A. B., A. G. D. K. i B. G. wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa-Wojewody (...) na rzecz E. D. kwoty 350 500 złotych, na rzecz A. B. kwoty 350 500 złotych, na rzecz A. G. kwoty 233 667 złotych, na rzecz D. K. kwoty 233 667 złotych i na rzecz B. G. kwoty 233 667 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania do dnia zapłaty. Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że poprzednicy prawni powodów przed wydaniem dekretu z dnia 26 października 1945 roku byli właścicielami nieruchomości objętej księgą wieczystą „W mieście stołecznym W. przy ul. (...) pod nr (...)”. Pomimo złożenia w terminie przez osoby uprawnione wniosku o wydanie tytułu do ww. gruntu Prezydium Rady Narodowej w m.st. W., decyzją z dnia 13 sierpnia 1954 roku odmówiło przyznania prawa własności czasowej. Wobec powyższej odmowy, która była bezzasadna, powodowie jako następcy prawni właścicieli spornej nieruchomości wystąpili z wnioskiem do Samorządowego Kolegium Odwoławczego o uznanie decyzji Prezydium Rady Narodowej (...) W. nr S. (...) z dnia 13 sierpnia 1954 roku za nieważną. Decyzją z dnia 17 lipca 2013 roku SKO orzekło, że przedmiotowe orzeczenie jest nieważne. W okresie pomiędzy wydaniem odmownej decyzji z dnia 13 sierpnia 1954 roku, a wydaniem decyzji SKO z dnia 17 lipca 2013 roku sporna nieruchomość uległa zagospodarowaniu, które nie pozwoliło na jej oddanie prawowitym właścicielom, zaś na mocy decyzji nr (...) z dnia 3 marca 2014 roku Prezydenta (...) W. odmówiono powodom rzeczowych praw do spornej nieruchomości. Tym samym powodowie ponieśli szkodę odpowiadającą aktualnej wartości ich udziałów w nieruchomości będącej przedmiotem niniejszego postępowania i zmuszeni byli wystąpić z przedmiotowym powództwem. (pozew k. 2-7 akt sprawy)

Postanowieniem z dnia 23 lipca 2014 roku powódka A. G. została zwolniona z kosztów sądowych w części, to jest od opłaty od pozwu w wysokości ponad kwotę 1.000 złotych, w pozostałej części wniosek powódki o zwolnienie od kosztów został oddalony. (postanowienie k. 87-89 akt sprawy)

Pozwem z dnia 18 lipca 2014 roku powódki R. K. i M. Z. wniosły przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...) o zapłatę kwot: na rzecz R. K. kwoty 479.150 złotych, a na rzecz M. Z. kwoty 79.900 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. (pozew w sprawie sygn. akt I C 770/14 k. 2-72). Powódki wniosły również o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu powódki wskazały, iż żądanie odszkodowania opierają na stwierdzeniu nieważności decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 17 lipca 2013 roku, decyzji Prezydium Rady Narodowej (...) W. z dnia 13 sierpnia 1954 roku, wskazując na podstawy faktyczne i prawne roszczenia jak w pozwie o którym mowa powyżej. Zarządzeniem z dnia 5 września 2009 roku sprawa ta została połączona do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą. (zarządzenie k. 78v akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2014 roku powódki R. K. i M. Z. zostały zwolnione z kosztów sądowych w części, to jest od opłaty od pozwu w wysokości ponad kwotę 1.000 złotych każda, w pozostałej części wnioski powódek o zwolnienie od kosztów zostały oddalone. (postanowienie k. 73-75 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

W odpowiedzi na pozew z dnia 30 września 2014 roku i 1 października 2014 roku pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego stosownie do brzmienia art. 11 ust 3 ustawy z dnia 08 lipca 2005 roku o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że kwestionuje powództwo co do zasady, jak i co do wysokości. Wskazał, że powodowie nie wykazali poniesionej szkody na skutek wydania wadliwej decyzji, a także nie wykazali związku

przyczynowego pomiędzy szkodą, a decyzją administracyjną, której wadliwość stwierdzono. (odpowiedź na pozew k. 97-103 akt sprawy)

Pismami z dnia 27 października 2014 roku, 5 listopada 2014 roku powodowie poparli stanowisko wyrażone w pozwie, ustosunkowując się do zarzutów strony pozwanej zawartych w odpowiedzi na pozew i podnosząc ich niezasadność. (pisma k. 122-136, k. 142-153 akt sprawy)

Pismem z dnia 14 kwietnia 2016 roku pełnomocnik powodów: E. D., A. B., A. G., D. K. i B. G. zmodyfikował żądanie pozwu wnosząc o zasądzenie na rzecz E. D. i A. B. kwoty po 1.068.419 złotych, na rzecz A. G., D. K. i B. G. kwoty po 712.279 złotych. (pismo k. 437-439 akt sprawy)

Pismem z dnia 26 kwietnia 2016 roku pełnomocnik powódek R. K. i M. Z. wniósł o zasądzenie na rzecz R. K. kwoty 1.168.583 złote i M. Z. kwoty 194.763 złote. (pismo k. 448-453 akt sprawy)

W toku dalszego postępowania strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Właścicielką nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) objętej księgą wieczystą Nr (...) była Z. J. z M. G.. Prawo własności tej nieruchomości przysługujące ww. osobie zostało ujawnione wpisem w księdze wieczystej w dniu 17 listopada 2022 roku. (zaświadczenia k. 12-17 akt sprawy) Nieruchomość ta była objęta działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na terenie (...) Warszawy. (okoliczność bezsporna, Dziennik Urzędowy Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego (...) W., Nr 3, Rok IV z dnia 23 stycznia 1948 roku) W dacie wejścia w życie dekretu nieruchomość ta nie była zabudowana. (okoliczność bezsporna)

Z. M. J. G. (1) zmarła w dniu 1 sierpnia 1943 roku. Spadek po niej nabył syn W. G. (1) w całości. W. G. (1) zmarł w dniu 9 lutego 1944 roku. Na podstawie testamentu notarialnego spadek po nim nabyli W. K. w 1/2 części oraz J. G. (2) i J. G. (3) po 1/2 części spadku każde z nich. (postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k. 18 akt sprawy)

Spadek po J. G. (2) zmarłym w dniu 18 lipca 1955 roku nabyli: żona J. G. (3) z domu Dzikowska w 1/4 części spadku oraz córka M. B. i syn W. G. (2) po 3/8 części spadku każde z nich. Spadek po J. G. (3) z domu Dzikowskiej zmarłej w dniu 9 marca 1987 roku nabyli córka M. B. i syn W. G. (2) po 1/2 części spadku każdy z nich. (postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k. 19 akt sprawy)

Spadek po M. B. zmarłej 2 sierpnia 2000 roku nabyli córka E. D. i A. D. po 1/2 części spadku każdy z nich. (postanowienie k. 20 akt sprawy)

Spadek po W. G. (2) zmarłym w dniu 14 lipca 1993 roku nabyli: żona A. G. oraz córki D. C. i B. G. po 1/3 części każda z nich. (postanowienie k. 21 akt sprawy)

Spadek po Z. K. zmarłej 9 maja 1946 roku nabyli: J. K. (1), J. K. (2), J. K. (3) i S. K. po 1/4 spadku każdy z nich. (postanowienie k. 40 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Spadek po J. K. (3) zmarłym 30 czerwca 1956 roku nabyli: żona W. K. w 1/2 części oraz bracia: S. K., J. K. (2) i J. K. (1) po 1/6 części spadku każdy z nich. (postanowienie k. 41 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Spadek po S. K. zmarłym w dniu 15 lipca 1957 roku nabyli: żona L. K. w 1/2 części oraz bracia J. K. (2) i J. K. (1) po 1/4 części spadku każdy z nich. (postanowienie k. 42 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Spadek po J. K. (1) zmarłym 22 października 1993 roku nabyły: żona H. K. i córka R. K. po 1/2 części spadku każda z nich. (postanowienie k. 43 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Spadek po H. K. zmarłej 7 marca 1994 roku nabyli: córka R. K. i syn R. J. po 1/2 części spadku każdy z nich. (postanowienie k. 44 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Spadek po R. J. zmarłym 28 października 2011 roku nabyły: żona M. Z. i córka A. J. po 1/2 części spadku każda z nich. (poświadczenie dziedziczenia k. 45 akt sprawy sygn. akt I C 770/14)

Wniosek o ustanowienie własności czasowej przedmiotowej nieruchomości złożyli w dniu 21 lipca 1947 roku: J. K. (2), J. G. (3) i J. G. (2). (wniosek k. 41-42 akt sprawy)

Decyzją z dnia 13 sierpnia 1954 roku Prezydium Rady Narodowej w (...) W. odmówił ustanowienia prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości (...) położonej przy ul. (...) ((...) 18), wskazując na to, iż teren na którym nieruchomość ta jest położona jest przeznaczony pod społeczne budownictwo mieszkaniowe. (decyzja k. 44 akt sprawy)

Decyzją z dnia 17 lipca 2013 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 kpa stwierdziło nieważność decyzji z dnia 13 sierpnia 1954 roku odmawiającej spadkobiercom dotychczasowego właściciela Z. M. J. G. (1) prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości (...) położonej w W. przy ul. (...) (Kredytowej 18) oznaczonej nr hip. (...). W uzasadnieniu tej decyzji wskazano, iż w dacie wydania decyzji z 1954 roku obowiązywał Ogólny Plan Zabudowania (...) W., zatwierdzony przez Ministerstwo Robót Publicznych w dniu 11 sierpnia 1931 roku. Zgodnie z tym planem przedmiotowa nieruchomość położona była na terenach oznaczonych kolorem ciemno-szarym – strefa VI to jest sposób zabudowy zwarty, ilość kondygnacji – 6, powierzchnia zabudowy – 70%. Wydając decyzje organ nie zbadał czy na przedmiotowej nieruchomości były właściciel jest w stanie zrealizować cel wymieniony w ww. planie. (decyzja k. 45-49v akt sprawy)

Decyzją z dnia 3 marca 2014 roku Prezydent m. S. W. po rozpatrzeniu wniosku dekretoowego z dnia 21 lipca 1948 roku o przyznanie za czynszem symbolicznym prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości (...) położonej przy ul. (...) hip. (...), odmówił powodom przyznania prawa użytkowania wieczystego gruntu położonego przy ul. (...) (dawniej Kredytowej 18) pochodzącego z hip. (...) stanowiącego obecnie część działek ewidencyjnych nr (...) z obrębu (...). (decyzja k. 50-55v akt sprawy)

Grunt dawnej nieruchomości hipotecznej nr (...) stanowi obecnie działki z obrębu (...) to jest działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 95 m², działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 476 m², działki ewidencyjnej nr (...) o powierzchni 561 m² i działki (...) o powierzchni 1 m². Łącznie powierzchnia działki wynosi 1133 m². (opinia biegłego geodety k. 190-194 akt sprawy)

W dacie wydania decyzji z 1954 roku obowiązywał Ogólny Plan Zabudowania Miasta S. W. zatwierdzony przez Ministerstwo Robót Publicznych w dniu 11 sierpnia 1931 roku. Zgodnie z tym planem teren obejmujący przedmiotową nieruchomość był przeznaczony pod zabudowę zwartą o ilości kondygnacji 5, powierzchnia zabudowy 70%. (opinia biegłego geodety k. 190-194 akt sprawy)

Wartość przedmiotowej nieruchomości według stanu na dzień 13 sierpnia 1954 roku, a cena aktualnych wynosi 8.547.352 złotych. (opinia biegłego z zakresu wyceny nieruchomości k. 249-317, opinia uzupełniająca k. 361-430 akt sprawy)

Udział spadkowy powodów po W. K., J. G. (2) i J. G. (3) wynosi: powodów E. R. i A. B. po 1/4, A. G., D. K. i B. G. po 1/6, a R. K. (...) oraz M. Z. (...) (okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów załączonych do pozwu których wiarygodności i prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, tym samym brak było podstaw do jej podważenia przez sąd.

Ustalając stan faktyczny sąd oparł się również na dowodach z opinii biegłych.

Postanowieniem z dnia 30 października 2014 roku na wniosek strony powodowej sąd dopuścił dowód z opinii biegłego geodety w celu naniesienia, w oparciu o dokumenty wskazanych ksiąg wieczystych, na aktualną mapę ewidencyjną działki objęte dawną księgą hip. (...) oraz zaznaczenie na mapie przeznaczenia działki według (...) Planu Zabudowania (...) W. zatwierdzonego przez Ministerstwo Robót Publicznych dnia 11 sierpnia 1931 roku. (postanowienie k. 138 akt sprawy) W dniu 10 września 2015 roku opinię wydał biegły M. P.. W ocenie sądu opinia ta jest jasna, pełna i wykonana zgodnie z metodami przyjętymi przy sporządzaniu tego rodzaju dokumentów, tym samym stanowiła pełnowartościowy dowód w sprawie.

Postanowieniem z dnia 29 października 2015 roku sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości nieruchomości położonej w W. przy dawnej ul. (...), dla której prowadzona była księga wieczysta nr hip. (...), według stanu na dzień 13 sierpnia 1954 roku, a cen aktualnych. (postanowienie k. 232 akt sprawy) Opinię w dniu 23 grudnia 2015 roku wydał biegły Z. P.. (opinia k. 249-317 akt sprawy) Zastrzeżenia do opinii zgłosiła strona pozwana. (pismo k. 338-340 akt sprawy) Do podniesionych zastrzeżeń biegły odniósł się w pisemnej opinii uzupełniającej oraz ustnych wyjaśnieniach do opinii złożonych na piśmie, modyfikując wnioski z opinii głównej i ustalając, po przeanalizowaniu podniesionych zarzutów, wartość przedmiotowej nieruchomości. Na zmianę tę wpłynęło wyeliminowanie transakcji przyjętych do wyceny oraz zmienił ocenę położenia jednej z nieruchomości porównawczych. (opinia uzupełniająca k. 361-430, protokół k. 431-432 akt sprawy) Opinia ta w ocenie sądu również spełniała wszelkie kryteria uzasadniające potraktowanie jej jako wiarygodnego dowodu w sprawie, biegły odniósł się do wszystkich zastrzeżeń podniesionych przez stronę pozwaną, która po uzupełnieniu opinii dalszych zastrzeżeń nie podnosiła.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Podstawą formalnoprawną dochodzonych w niniejszej sprawie roszczeń jest art. 160 § 1 k.p.a. Zgodnie z jego brzmieniem stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji służy roszczenie o odszkodowanie, chyba, że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Przepis ten został uchylony przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692) z dniem 01 września 2004 roku, ale mimo zmiany regulacji i uchylenia tego przepisu, zgodnie z brzmieniem art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku, będzie on miał zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, gdyż do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie, stosuje się przepisy dotychczasowe w brzmieniu obowiązującym do dnia jej wejścia w życie. Decyzja Prezydium Rady Narodowej (...) W., mocą której odmówiono poprzednikom prawnym powodów ustanowienia prawa własności czasowej do gruntu przy ul. (...) w W. wydana została 13 sierpnia 1954 roku, a zatem przed dniem 1 września 2004 roku, czyli przed uchyceniem art. 160 k.p.a., a to implikuje przyjęcie przez Sąd za podstawę prawną żądania zgłoszonego przez powódki właśnie uchylone przepisy art. 160 k.p.a.. Zgodnie z art. 5 ustawy z 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych ustaw (Dz. U. nr 162, poz. 1692) wprowadzającej nowe regulacje dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem władzy publicznej, zmiany nią wprowadzone nie mają zastosowania do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy. W tym zakresie stosuje się bowiem przepisy art. 417, 419, 420, 420¹ k.c. oraz art. 153, 160, 161 § 5 k.p.a. w brzmieniu dotychczasowym (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lipca 2005 r., IV CK 52/05). Ostatecznie kwestię tę przesądził Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu z dnia 31 marca 2011 roku wskazując, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 roku, której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a., a zatem z pominięciem administracyjnego trybu dochodzenia odszkodowania (III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/75).

Zgodnie z brzmieniem art. 160 § 2 k.p.a. do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu. Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej jest powstanie szkody oraz istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zdarzeniem, które ją wywołało.

Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, dotyczącego art. 160 k.p.a., stwierdzenie wydania decyzji z rażącym naruszeniem prawa przesądza jedynie o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 maja 1985 r., II CR 121/85, OSNC 1986, nr 4, poz. 53), a tym samym o odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę poniesioną w wyniku wadliwej decyzji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2004 roku, II CK 433/02, LEX nr 163987). Artykuł 160 § 1 k.p.a. stanowi bowiem samodzielną, wyłączną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę będącą następstwem wydania decyzji rażąco naruszającej prawo lub nieważnej. Wiąże ono jednakże Sąd o tyle tylko, o ile stanowi wypełnienie podstawowej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej w art. 160 § 1 k.p.a.; nie przesądza natomiast w sposób wiążący dla sądu o istnieniu normalnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją a dochodzoną szkodą. Każdorazowo, dla stwierdzenia istnienia przesłanki normalnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją a dochodzoną szkodą, nieodzowne jest przeprowadzenie oceny, o której mowa w art. 361 § 1 k.c., czy szkoda nastąpiłaby także wtedy, gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem.

Punktem wyjścia przy badaniu istnienia normalnego związku przyczynowego jest ustalenie, czy fakt wskazany, jako przyczyna szkody stanowi *conditio sine qua non* jej wystąpienia, tj. czy szkoda nastąpiłaby również wtedy, gdyby nie doszło do wydania decyzji naruszającej prawo oraz czy zaistniała szkoda jest normalnym następstwem zdarzenia wskazanego, jako jej przyczyna.

Według stanowiska doktryny stwierdzenie istnienia związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. następuje przy pomocy tzw. kwalifikowanego testu *conditio sine qua non*, który przeprowadza się dwuetapowo. Na wstępie ustala się, czy określony skutek pojawiłby się także wtedy, gdyby nie zaistniało zdarzenie, określane jako przyczyna szkody. Negatywna odpowiedź na to pytanie pozwala przejść do drugiego etapu analizy, sprowadzającego się do badania i ustalania "normalności" tego powiązania. Następstwo ma charakter normalny wówczas, gdy pojawienie się przyczyny każdorazowo obiektywnie zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia rozpatrywanego skutku. W orzecznictwie przyjmuje się zaś, że następstwo ma charakter normalny wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda jest zwykle następstwem tego zdarzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 28/00, niepubl.).

Zdaniem strony pozwanej przeznaczenie przedmiotowego gruntu zgodnie z planem zagospodarowania z 1931 roku, czy zgodnie z planem miejscowym zagospodarowania z 1949 roku wskazują na to, iż decyzja Prezydium Rady Narodowej odpowiadała założeniom planu. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Nr 82 uchwalonym w dniu 1 października 1949 roku przez (...) (...). W., Komitet Wykonawczy przedmiotowa nieruchomość położona była na obszarze przeznaczonym pod budynki i urządzenia użyteczności publicznej z pozostawieniem niezabudowanej części terenu, urządzonej jako dziedzińce, zieleńce, postoje i przejścia piesze do użytku publicznego oraz drogi z urządzeniami pomocniczymi, co zdaniem pozwanego wskazuje na brak szkody po stronie powodów z uwagi na niemożność uzyskania prawa własności czasowej poprzedników prawnych powodów.

Nie budzi wątpliwości, że wskutek wydania orzeczenia administracyjnego z dnia 13 sierpnia 1954 roku powodowie (ich poprzednicy prawni) doznali szkody, zostali bowiem pozbawieni praw do nieruchomości o nr hip. (...). Gdyby akt ten odpowiadał ówczesnym obowiązującym przepisom prawo własności czasowej do przedmiotowej nieruchomości zostałoby ustanowione. Sąd przyjął, za Samorządowym Kolegium Odwoławczym, że obowiązującym planem zagospodarowania dotyczącym przedmiotowej nieruchomości był Ogólny Plan Zabudowania (...) W. zatwierdzony w 1931 r., co zostało wskazane w uzasadnieniu decyzji nadzorczej. Kwestionując przedmiotową decyzję SKO Sąd naruszyłby kompetencje organu administracyjnego. Plan ten jest aktem prawnym. W postępowaniu cywilnym niedopuszczalna jest kontrola prawidłowości zastosowania prawa materialnego stanowiącego podstawę wydania decyzji administracyjnej. Zarzut taki strona winna zgłosić w postępowaniu administracyjnym. Sąd powszechny nie może badać również, czy istniały inne przesłanki prawa materialnego, które, niezależnie od tych, jakie legły u podstaw decyzji administracyjnej, uzasadniały jej wydanie (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 listopada 2013 r., I ACa 546/13).

Jak wynika z Planu (...) przedmiotowa nieruchomość była położona w obszarze, dla którego przewidziano zabudowę luźną lub grupową do wysokości II kondygnacji. W ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że korzystanie z nieruchomości przez dotychczasowych właścicieli nie dało się pogodzić z przeznaczeniem gruntu określonym w planie z 1931 r. Zgodnie z planem nieruchomość ta mogła być przeznaczona pod zabudowę zwartą o ilości kondygnacji 5, powierzchnia zabudowy 70%. Tym samym z treści planu nie wynika, aby na tym terenie mogły powstawać jedynie budynki spółdzielcze, należące do przedsiębiorstw państwowych, ogólnodostępne parki lub ciągi komunikacyjne, itp., co stałoby na przeszkodzie zagospodarowaniu gruntu przez osoby prywatne. Nie zostały przedłożone materiały dowodzące przeznaczenia części gruntu pod drogi w planie zagospodarowania z 1931 r..

Ponad to w ocenie sądu niedopuszczalne jest badanie i ustalanie w tym postępowaniu czy odmowa była uzasadniona obowiązującym w chwili jej wydania „planem zagospodarowania”. W wyroku z dnia 6 lipca 2011 roku w sprawie I CSK 512/09 Sąd Najwyższy po raz kolejny stanął na stanowisku, iż „Oznaczałoby to bowiem niedopuszczalne wkroczenie sądu w materię zastrzeżoną dla drogi postępowania administracyjnego i niedopuszczalne poddanie kontroli sądu powszechnego tzw. "decyzji nadzorczej", stwierdzającej nieważność pierwszej decyzji tzw. "decyzji sprawczej", z powodu naruszenia art. 7 ust. 2 dekretu (wyrok SN z dnia 4 marca 2010 r., I CSK 380/09, niepubl.).

Uszczerbek w majątku powodów stanowi normalne następstwo niezaspokojenia uprawnienia do przyznania własności czasowej do gruntu, w chwili obecnej wchodzącego w skład działki nr (...) o co do których prawo użytkowania wieczystego nie mogło być na rzecz powodów ustanowione, jako że grunt ten częściowo znalazł się pod drogą publiczną, częściowo został zabudowany budynkiem mieszkalnym, a w pozostałej części niezbędny jest dla potrzeb prawidłowego funkcjonowania posadowionego tam budynku wielorodzinnego i nie sposób wydzielić części dawnej nieruchomości hipotecznej tak, aby nie naruszać przepisów prawa. Utrata praw do gruntu była normalnym następstwem ww. orzeczenia administracyjnego. Bezprawne przejście nieruchomości było przyczyną wykonywania władztwa nad tą nieruchomością. Definitywne odebranie praw do nieruchomości dawnym właścicielom otworzyło drogę do swobodnego dysponowania nią przez jednostki państwowe, w tym rozplanowania nowej zabudowy i sieci komunikacyjnej. W hipotecznej sytuacji przeciwnej, przy przyjęciu założenia, iż orzeczenie administracyjne byłoby zgodne z prawem, a dysponentami tej nieruchomości pozostały osoby prywatne, ówczesne władze miasta mogłyby nie podjąć decyzji o przeprowadzeniu drogi w takim kształcie, jaki ostatecznie przyjęła. W świetle powyższego nie może być mowy o nieuchronności wywłaszczenia, ani nie ma potrzeby szacować wartości nieruchomości z uwzględnieniem przeznaczenia jej części na drogę publiczną.

Wartość doznanej szkody przez poszkodowanego odpowiada wartości prawa użytkowania wieczystego przedmiotowego gruntu. Zgodnie z art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) Warszawy (Dz. U. Nr 50 poz. 279 z późn. zmianami) na (...) W., a później Państwie spoczywał prawny obowiązek ustanowienia na rzecz dotychczasowego właściciela nieruchomości gruntu lub jego następców prawnych prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy z opłatą symboliczną na przejętej na własność nieruchomości pod warunkiem, że nie zachodzą przesłanki negatywne wskazane w art. 7 ust. 2 dekretu. Obowiązki temu odpowiada po stronie podmiotu uprawnionego zbywalne i dziedziczne prawo majątkowe realizowane w toku postępowania administracyjnego. W sytuacji, gdy podmiot zobowiązany nie wywiązał się ze spoczywającego na nim obowiązku wyrządza w ten sposób powodowi szkodę w wysokości odpowiadającej wartości niezyskanego przez nich prawa użytkowania wieczystego.

Dla ustalenia wysokości odszkodowania zastosowanie mają tylko przepisy k.c. Przy jego ustaleniu brać więc należy pod uwagę stan (rzeczy) na datę decyzji szkodzącej, natomiast wysokość odszkodowania ustalić należy według cen aktualnych, zgodnie z art. 363 § 2 k.c. Wartość prawa użytkowania wieczystego nieruchomości została oszacowana na podstawie uaktualnionej opinii biegłego, według cen z chwili obecnej, a według stanu na dzień 13 sierpnia 1954 roku. Ustalona w ten sposób kwota 8.547.352 zł winna ulec podziałowi pomiędzy powodów w stosunku odpowiadającym ich udziałom spadkowym po W. K., J. G. (2) i J. G. (3). Wskazane przez stronę powodową kwoty odpowiadają wartości nieruchomości ustalonej przez biegłego jak również udziałom jakie powodom przypadają z tytułu dziedziczenia spadku po zmarłych poprzednikach prawnych będących następcami właścicielki nieruchomości objętej dekretem.

Zdaniem sądu nieuzasadnione były twierdzenia strony pozwanej, iż odszkodowanie winno być ustalone na podstawie zasad określonych w ustawie z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, albowiem w przypadku wydania decyzji zgodnej z prawem, na podstawie tej ustawy przedmiotowy grunt zostałby wywłaszczony i przekazany pod budownictwo spółdzielcze.

Po pierwsze, strona pozwana nie wykazała, że przy uwzględnieniu wniosku dekretowego nieruchomość zostałaby wywłaszczona. Ustawa z 1958 roku wprowadzała bowiem jedynie możliwość wywłaszczenia nieruchomości, a nie jego obligatoryjność. Ponadto, w ocenie sądu należy przyjąć, iż organ nadzorczy w toku postępowania administracyjnego w wyniku którego stwierdzono nieważność decyzji odmawiającej ustanowienia prawa własności czasowej winien przepisy ww. ustawy wziąć pod uwagę, znane bowiem były obowiązujące wcześniej przepisy art. 3 ust. 2 i art. 51 ust. 1 i 2 tej ustawy, rozszerzające w stosunku do art. 7 ust. 2 dekretu katalog przesłanek odmowy przyznania prawa własności czasowej. W tej sytuacji późniejsza ocena, czy nieruchomość podlegałaby ewentualnie wywłaszczeniu, nie przerywa normalnego związku przyczynowego pomiędzy wydaniem decyzji o odmowie przyznania prawa własności rzeczowej gruntu, a szkoda powodów w postaci niezyskania prawa do tego gruntu. (tak w wyroku SN z dnia 6 lipca 2011 roku, sygn. akt I CSK 512/09)

Po drugie, wysokość odszkodowania za wywłaszczenie powinna odpowiadać, zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.) wartości odjętego prawa, a odszkodowanie zasądzone w niniejszej sprawie czyni zadość temu wymaganiu.

Mając powyższe na uwadze sąd orzekł jak w pkt 1-7 wyroku, zgodnie z żądaniem pozwu.

Również zgodnie z żądaniem pozwu sąd na podstawie art. 481 kc orzekł o odsetkach. Odsetki ustawowe z uwagi na odszkodowawczy charakter roszczenia (art. 363 § 2 k.c.) zostały zasądzone od daty, w której wysokość świadczenia uległa skonkretyzowaniu, od dnia w którym dłużnik znając ostatecznie wysokość swojego zobowiązania pozostaje w opóźnieniu, tj. od dnia ogłoszenia wyroku. W razie bowiem ustalenia odszkodowania, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 363 § 2 k.c., według cen z chwili wyrokowania, należy się ono w tej wysokości, gdy ceny te były wyższe od występujących wcześniej, dopiero od tej daty. Zatem od tej chwili można mówić o opóźnieniu się dłużnika w zapłacie odszkodowania ustalonego według tych cen i w konsekwencji dopiero od tej chwili można zasądzić od niego odsetki za opóźnienie (tak trafnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, LEX 511024).

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt III na podstawie art. 98 i art. 108 kc, obciążając nimi w całości stronę przegrywającą proces, pozwanego i pozostawiając szczegółowe rozliczenie kosztów po uprawomocnieniu się wyroku, przez referendarza sądowego.

SSO Ewa Ligoń-Krawczyk